

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadványban lévőre:
 Egy évre — 10 kor.
 Hártyévre — 4 „
 Helyben kézben tartva:
 Egy évre — 20 kor.
 Hártyévre — 8 „
 Vidékre postán szállítva:
 Egy évre — 25 kor.
 Hártyévre — 9 „

TISZÁNTUL

POLITIKAI NAPILAP

Előfizetők részére nap a hétvége és
 Karácsony utáni napok kivételével

Előfizetési és kiadási hely:
 Nagyvárad, Apáczna-utca 9.

A szerkesztőség kérésre visszajáró
 vagy megvásárolható nem vállalja.

Hirdetések és hirdetések
 kiadásaiért külön intézkedés.

Egyes szám ára 3 fillér.

NAGYVÁRAD, szeptember 23.

Vasárnapi italmérés.

(K. Ö.) Szeptember 25-én tartják meg Budapesten szokásos évi gyűléseket a községi és körjegyzők. A tárgysorozat pontjai között van nem egy olyan is, mely általános érdeklődésre tarthat igényt. Ezek között említést érdemel a *biharvármegyei jegyzőegyesület*-nek a vasárnapi munkaszünetnek a korcsmákra és egyéb pálinkamérő üzletekre való kiterjesztése iránt beadott indítványa.

Megvalljuk, hogy helyes szociális érzékre vall a biharmegyei jegyzőegyesületnek a vasárnapi munkaszünet kiterjesztését sürgető indítványa. Már a jegyzőkongresszusról nem merjük elmondani, hogy ezt az indítványt magáévá tenné. Bár csatlakoznánk.

Ismeretes azonban, hogy *Tisza István* gróf, mint belügyminiszter csak a napokban döntött azoknak a kérvényeknek az ügyében, melyek az italméréseknek vasár- és ünnepnapokon való bezárása iránt érkeztek a belügyi kormányhoz. A belügyminiszteri döntés nem vall valami helyes szociális érzékre. Egyszerűen azt mondja, hogy nem tartja célszerűnek az italmérő üzleteknek vasár- és ünnepnapokon való köteles bezárását. Elrendeli azonban, hogy a templomok közelében

levő italmérések az istentisztelet ideje alatt zárva tartassanak.

A pálinkának ez a kedvezményezése érthetetlen előttünk. Nem régen az élelmi cikkek elárúsítói fordultak a belügyminiszterhez, hogy vasárnapon az esti órákban boltjukat nyitva tarthassák. Ezt a kérelmet a belügyminiszter azzal az indoklással, hogy az élelmi cikkek elárúsítása vasárnapi napokon rést ütve a vasárnapi munkaszünet rendelkezéseiben, egyszerűen elutasította.

De a pálinka az más. Az nemcsak az ember fizikumát, hanem az erkölcsi alapot is tönkre teszi. Ami bizonyára csekélység, mikor az államnak 150 millió korona bevételéről van szó. Ugyis sokan vagyunk, hadd pusztuljunk.

Habár tehát a biharmegyei jegyzőegyesület indítványa nem is fog kedvező fogadtatásban részesülni a belügyminiszteriumban egy okkal több, hogy azt a jegyzőkongresszus letárgyalja és elfogadja.

A közigazgatásnak ugyanis, melynek a jegyzői kar egyik tényezője, szociális feladatai vannak. Ezeket eddig nem teljesítette, nem is teljesíthette. Az idők azonban megváltoztak. Maga a liberálizmus is szociálizálódik. Foglalkozik a társadalom érdekeivel és törvényhozási uton siet a nagy tömeg segítségére. A közkormányzatnak alig van ágazata, mely a nép társadalmi és gazdasági igényeihez ne kez-

dene alkalmazkodni. A törvények végrehajtása közben rájön a közigazgatás azokra az okokra, melyek a népjólét kifejlődésének útját állják. Teljesen kompetensnek tartjuk azért a jegyzőkongresszust, hogy az alkoholizmus ellen állást foglaljon. Mert alig van oly társadalmi baj, mely akkora pusztítást végezne népünk erkölcsében és egészségében, mint éppen az alkoholizmus. Ennek terjedését azonban nagyban megkönnyíti az italméréseknek vasár- és ünnepnapokon való nyitvatartása. Ez ellen kell tehát küzdenünk.

Ha egyes külföldi államok példája nem is gyakorol vonzerőt ránk, gyakoroljon az a tudat, hogy oly ellenséggel van dolgunk, mely látatlanul a magyar népet erejét szivja ki. A pálinkát kedvezményezni annyit tesz, mint nemzetellenes törekvéseket követni. Franciaország után mi fogyasztunk legtöbb szeszes italt. De nekünk sem annyi pénzünk, sem annyi emberünk, hogy magunknak ezt a fényűzést megengedhetnők.

A legcsekélyebb, amit követelhetünk, az összes italmérő-üzleteknek vasár- és ünnepnapokon való köteles zárvatartása és az italmérési törvény rendelkezéseinek szigorú végrehajtása.

A jegyzőkongresszus alkoholelles törekvéseit melegen üdvözljük.

„TISZÁNTUL“ TÁRCZÁJA.

A kocsis elbeszélése.

Irtá: Csehov Antal.

— Ott az erdőske háta mögött valamikor borzalmas dolog történt, uram — mondta a kocsis. — Az édes apám — Isten nyugosztalja szegényt — ötszáz rubelt vitt a földesurnak. A parasztek akkoriban valami földet béreltek tőle és az a pénz, amit az apám magával vitt hozzá, a földesurak bér volt. Az öreg nagyon istenfélő volt és a parasztek nagyra tartották. Ha pénzt kellett valahova vinni, mindig rábízta ezt a feladatot. Egy nagy hibája azonban neki is volt szegénynek. Nagyon szerette a pálinkát. Teljességgel lehetetlen volt neki, hogy egy korcsma mellett elmenjen a nélkül, hogy legalább egy pohárával ne öntsön a gallérja mögé. Az öreg azonban ismerte a gyengéjét s ha idegen pénz volt nála, a viláért sem ment volna utra úgy, hogy Anjuktát, a testvéremet, magával ne vigye. Nagyon félt, hogy az ital elalmosítja és meglöpi.

Őszintén szólva, az egész családnak hajlik egy kicsit a pálinka felé.

Hát, a hogy mondtam, az apám pénzt vitt a földesurnak. Anjuka akkor is vele ment, ámbárhogy csak hét esztendő ostoba libácska volt. Kalancsikig minden jól is ment: az öreg józan volt. Kalancsikban azonban betért egy pohárára s ott a parasztek előtt dicsekedni kezdett:

— En csak egyszerű ember vagyok, hanem azért mégis csak akad olykor-olykor a zsebemben ötszáz aranyrubel. Hanem hát meg is van a pénznek a maga gondja. Mindig a zsebemben kell tartanom a kezemet.

Hát így tréfált az öreg. A korcsmában pedig sok nép volt együtt és szeget ütött a beszéd.

Akkoriban Kalancsikban vasutat építettek és mindenféle rongyos népség csavargott a környéken. — A korcsmában is volt belőlük egy pár. Azok figyelni kezdtek az öreg fecsegésére.

Az édesapám, — mondom — nem volt buta ember és mindjárt belátta, hogy könnyelmű

szavakat ejtett, de hát késő bánat — ebgon-dols!

Az elejtett szó nem madár, amit újra be lehessen fogni, ha egyszer elreptült.

Az öreg gyorsan összeszedelőzött, — felkapott szekerére és csak azt nézte, merre tágasab.

Még nem érték el a nagy erdőt, mikor észrevette, hogy valaki utánuk loval. Apám nem volt gyáva ember, akkor azonban mégis megremegett benne a lélek és siránkozva mondta Anjuktának:

— Hej gyermekem, bárcsak a nyelvem haraptam volna el, mielőtt szóltam a korcsmában,

Most itt vannak a hátunk megett. Es milyen veszettül lovalognak! Nem várok én ezektől semmi jót.

Egy kicsit elhallgatott, mintha gondolkodnék, aztán pedig így szólt Anjuktához:

— Ezek csakugyan üldöznek bennünket. Már most nem tudom, hogyan leszünk. A pénzt vedd mindenesetre magadhoz, kis lányom, ugorj le a szekérről és bujj el itt a sü-

A legkiválóbb tanárok és orvosoktól mint hathatós szer: **tüdőbetegségeknel, lélegzőszervek hurutos bajainál** ugymint **idült bronchitis, szamarhurut** és különösen **lábbadozóknál** influenza után ajánlatik. Emeli az étvágyat és a testsúlyt, eltávolítja a köhögést és a köpetet és megszünteti az éjjeli izzadást. — Kellemes szaga és jó íze miatt a gyermekek is szeretik. A gyógyszerárakban üvegenként 4.— kor.-ért kapható. — Figyeljünk, hogy minden üveg az alantú czéggel legyen ellátva:
F. Hoffmann-La Roche & Co vegyészeti gyár **Basel** (Svájc) 480.

Az ötödik országos katolikus nagygyűlés.

Vaszary Kolozs bibornok, hercegprimás, a folyó évi katolikus nagygyűlés ügyében a következő levelet intézte ifj. Zichy János grófhoz, a nagygyűlés elnökéhez:

Méltóságos gróf Elnök ur!

Köszönettel vettam tudomásul Méltóságodnak a folyó évben megtartandó országos katolikus nagygyűlés idejéről szóló szíves értesítését.

Különös örömmre szolgál, hogy a katolikus nagygyűlés, mely a hitélet emelésében és a katolikus társadalmi tevékenység elevenítésében eddig is oly jelentékeny és üdvös intézménynek bizonyult, az idén a Boldogságos Szűz Szeploctelen Fogantatását valló hitczikely kihirdetésének ötvenedik évfordulója alkalmából rendezendő ünnepek keretében lefolyni.

Midőn tisztelettel értesitem Méltóságodat, hogy a védnökséget ez alkalommal is készségesen elfogadom, Méltóságodnak és az előkészítő bizottságnak odaadó buzgó fáradozásaira Isten bőséges kegyelem áldását kérem.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem és nagyrabecstülésem őszinte nyilvánítását.

Budapest, 1904. évi szeptember hó 15-ikén.

Vaszary Kolozs
bibornok hercegprimás

Miniszterválság Szerbiában.

Belgrádból táviratozzák: A koronázási ünnepek zaja még el sem múlt, már is napok kérdése a Gruics-kabinet bukása. A koronázás alatt feltűnt már a kimért és hideg viszony, amelylyel a miniszterelnökkel érintkezett a király.

Beavatott körökben befejezett ténynek tekintik a kormány lemondását, amely azonban egyelőre csak részleges lesz, mert Pasics külügyminiszter még a kabinet bukása előtt távozik állásából.

A külügyminiszter bukásának egyenesen a királylyal való differenciái az okai. Pasics ugyanis féltékeny a külügyminisztérium osztályfőnökére, Baluschnig tanácsosra, aki egyben a sajtóiroda vezetője is és ebben az állásában informálta a külföldi sajtót.

A külügyminiszter kifogásolta, hogy a sajtóiroda önállóan informálja az újságokat, megkövetelte, hogy legalább a hivatalos közlemények az ő kritikáján menjenek keresztül. Viszont Baluschnig, aki egyebekben a király magán titkára is s teljes kegyben áll Péternél, ebbe nem egyezett bele és lemondott az állásáról, ezt a lemondást azonban a király nem fogadta el, amire Pasics nyújtotta be lemondását, amelyet a király egyelőre szintén visszautasított, azonban megjegyezte, hogy a koronázás után készségesen enged a külügyminiszter óhaját és távoznia hagyja a hivatalából. Pasics bukása minden órában bekövetkezhetik s utána rövidesen az egész Gruics-kabinet távozik.

A tiszai ág. ev. egyházkerület közgyűlése.

— Befejező tanácskozás. —

Nagyvárad, szept. 23.

Reggel 8 órakor Draskóczy Lajos eperjesi lelkésznek könyörgésével végzett istentisztelet után a közgyűlést folytatták a »Sas« termében Napirendre került a Bárfán, Eperjesen, Kassán, és Kiszébenben levő egyházközsegek egyesítése dr Mikler Károly előadása mellett s elhatározták, hogy mert ezek az egyházközsegek elsőfokú hatóságát tevő hat szab. kir. városi esperességnek feloszlása tegnap jóváhagyatott, a tervezett egyesítést elhalasztják addig, míg az egyházközsegek új beosztást nyernek.

Goduly Henrik előadó ismerteti a kerületbeli hitsorsosok egyházi és állami adójának összeírását az 1848. évi XX. t.-cz. végrehajtása céljából. A tanulságos adatokat tartalmazó munkálatot, mely szerint itt-ott az egyházi adó

az államnak 100 százalékon felüli összegét teszi, a közgyűlés tudomásul veszi s elkészítéseért köszönetet szavaz!

A Budapesten november 9-ikén tartandó egyetemes közgyűlésre képviselőül kiküldöttek szavazati joggal: Szontagh Pál, id. Szentiványi József, Radvány István, Münnich Kálmán, Meskó László, Kulinyi Géza, Bánó Arpád, Benczár Géza világiak, továbbá Materny Lajos, Székely Gyula, Bohus Pál, Hajdu János, Dianiska András, Domján Elek, Geduly Henrik, Rohács Lajos lelkészek. Tanárok közül a rimaszombati és a rozsnói főgymnásiumok igazgatói; kiküldöttek még tanácskozási joggal: Simkovics János, Kübecher Albert, Materny Imre, Pauik János, Balogh Farkas, Jánoska György, Liszkay János, Kolbenheyer József, Nemes Károly, Draskóczy Lajos, Sztabey Máttyás, Liptai Lajos, Loznek Lajos, Kármán István, Baltszár János, Deák Sándor, Urobony János lelkészek, szintegy: Kubinyi Albert, Vámos László főispán, Szontagh Andor, dr Szánthó Gyula, dr Zelenka Lajos, dr Lox Sándor, Hajcsi Sándor, Szopkó Róbert, Osterlamm Armin, Winkler Lajos, Hammersberg László, Kéler Pál, dr Raffay Ferencz, dr Flórián Károly, dr Obetkó Gyula, Szentiványi Márton és Károly, Gamauf György, Heller Károly, dr Grósz László, Maléter István, Gresch Agost, Bruckner Károly, dr Molnár Viktor, Dessewffy Pál, Gärtner Kálmán, dr Lessch Kornél, Tökölly János, Jurin Sámuel.

A közigazgatási bizottságba kiegészítőleg beválasztatnak dr Meskó László, Münnich Kálmán, dr Markó Sándor, Draskóczy Lajos.

Az eperjesi kollegiumi igazgatóságba az elhunyt Csisko János helyére Dianiska András, a törvényszékbe lemondott Marton József helyébe Ludmann Ottót választották meg.

Kerületi pénztárnokká néhai Kulcsár Károly helyére Ujházy Kálmánt választották, ki az esküt nyomban letette.

A pénzügyi bizottság évi jelentése kapcsán megállapították a költségvetés. Kiosztották a Baldácsy-alapítványból s már rendelkezésre álló forrásokból a segélyeket, valamint az ösztöndíjakat.

Radvány István előadja az egyetemes tükzárbiztosítóra vonatkozó jelentését, mire a Fonciére pesti biztosító intézettel fennálló szerződés lejárása következtében szükséges előmunkálatok elrendelgetnek.

A számvevőszék részéről Materny Lajos

rűben. Ha ezek a gazok megtámadnak, szaladj el anyádhoz és add neki a pénzt, hogy vigye el a nagyurnak. Csak vigyázz, hogy senki meg ne lásson, szóba ne állj senkivel és fuss, ahogy csak bírsz. Krisztus legyen veled!

Ugy is lett minden. Anjutka a pénzzel elbujt a sűrűben, apám pedig meglassította a hajtsát. Nemsokára három marczona lovas érte be a szekeret. Az egyik zablatóvön fogta apám lovát.

— Megállj öreg! Hol a pénz?

— Micsoda pénz? Menj a pokolba, ne ijesztesd a lovamat.

— Ne okoskodj, vén kopasz, add ide az ötszáz rubelt, amit magaddal viszel, mert szétütöm a koponyádat.

Apám azonban ettől sem ijedt meg és keményen rájuk szólt újólag.

— Békét hagyjatok nekem, azt mondom nektek, ti istentelen csavargó népség, mert ru-belek helyett majd egy pár becsületos kolbászt kaptok a hátatokra a lőcsöcsel. Menjete a pokolba!

A rablók erre nekimentek az öregnek és kegyetlenül agyba-főbe verték, úgy, hogy moczcanni sem birt szegény.

Mikor vele végeztek, átkutatták a szekeret a pénz miatt, s hogy nem találtak semmit, mérgükben még kegyetlenebbül nekiáltak az öreg kinzásához.

Anjutka mindent látott a bokorból s úgy megrémült szegényke, hogy félelmében lélekszakadva elkezdett szaladni. Az utat nem igen is-

merte s csak úgy vaktában futott neki a világnak. Hazáig egy órányi ut volt előtte legfeljebb, de Anjutka bódorogva estig sem ért haza. Szürkületre kimerülve, agyonhajszolva, egy erdei házhoz érkezett végre. A császári erdőőrnek kunyhója volt az. A gyerek bekopogott. Az ajtót az erdész vén felesége nyitotta ki, Anjutka hebegve, összefüggéstelenül elmondott neki mindent, azt is, hogy a pénz nála van. A jó asszony egészen megvolt indulva.

— Oh Istenem! Te szegény kis gyöngyvirágom, drága kicsi gyermekem, téged megvédelmezett a jó Isten. Ide vezérelt hozzám, már most hát csak gyere be, hadd adjak néked valami kis harapni valót. Pihenjed is kell, kis madaram, te, hiszen egészen ki vagy állva.

A gyermek bement a kunyhóba, jóllakott, aztán egyszerre csak elálmosodott. Az erdész felesége akkor azt mondta neki.

— Most fekdj le, gyermekem. A pénzt add ide, hogy reggelig megőrizzem, aztán ha felébredsz, majd én magam kísérlek anyádhoz.

— Az öregasszony elzárta a pénzt, aztán lefektette Anjutkát a kemence tetejére. Ugyanott aludt az erdész kis leánya is, aki egykor lehetett Anjutkával.

A kis lány lefektűt, de aludni nem tudott. Csöndesen sirdogált magában és szíve szorult el, ha az apjára gondolt. Vagy két óra telhetett így el, egyszerre nyílt az ajtó és Anjutka rémülve látta, hogy az a három rabló, akik apót megtámadták, belépnek a szobába. A legnagyobb közülök — úgy látszik, a vezér —

odalépett egyenesen az asszonyhoz és azt mondta neki:

— Hallod, feleség, most hiába öltünk meg egy embert. Még nincs két órája sem, azt hitük, pénzt találnak nála, de egy kopeka nem sok, annyit sem találtunk nála.

Hát a rablófőnök maga volt az erdész. A másik kettő szintén morgott valamit a hiába megölt emberről. Az asszony azonban csak hallgatott és ördögi módon vigyorgott rájuk.

— Mit röhögsz, te ostoba némbér? — riadt rá az erdész.

— Azért nevetek, — felelt az asszony — mert én nem öltem meg senkit, nem vettem bünt a lelkemre: pénzt azonban még is találtam.

— Micsoda pénz az? mit beszélsz itt össze-vissza mindenféle badarságot?

— Nézz ide, — mondta az asszony, — hogy micsoda bolondságokat beszélek — s megoldva a zacskó száját, kiöntötte az aranyakat a bámuló férfiak elé.

— Na hát ennek megiszszuk az áldomását — kiáltották a rablók egyszerre, aztán hargos veszekedésekkel elosztották egymás közt a pénzt. Osztzkodás után mind a négyen asztalhoz ültek és csunyan csámcsogva falmi kezdtek. Evés közben járta a pálinka is, amiből a vén boszorkány is kivette a részét. Anjutka csendesen fekdűt a kemence tetején és reszkette hallott minden szót, amiből megértette, hogy apját megölték s most ott fekszik valahol az út közepén, és megértette szegényke azt is, hogy nagyon rossz kezekre bízta a pénzt.

előadó tesz jelentést a megvizsgált s rendben talált esperességi számadásokról.

A tizenhárom szepesi városi egyházmegye névváltoztatásának kérdése véleményezés végett áttételt a közigazgatási bizottsághoz.

Az árvai esperesség azon indítványa felett, hogy a közgyűlésre vasuti kedvezmény szerzendő, a gyűlés napirendre tér.

A tábori lelkesedés sérelmes ügyének orvoslását a két prot. egyház által az állami kormányhoz közösen benyújtott emlékiratra nyerdő intézkedéstől várja.

Ezzel a közgyűlés véget ért. *Szentiványi* felügyelő lelkes szavakban mondott köszönetet Zelenka Pálnak fáradhatatlan, sikeres munkájáért a megjelent tagoknak. *Zelenka Pál* pedig *Szentiványi* Árpád felügyelőnek fejezte ki mély és őszinte elismerését azért a példás buzgóságért és odaadásért, melylyel az egyházkerület ügyeit vezeti és támogatja. (Élénk éljenzés.)

A közgyűlést Zelenka imája fejezte be.

Sztrájk és munkazárlat.

A legutóbbi esztendőben a magyar munkásokon, különösen a fővárosban valóságos sztrájkdüh vett erőt. S miután mint mindenben, úgy a munkástügyekben is a főváros példája ad irányt a vidéknek, foglalkoznunk kell ezzel a dologgal a vidék szempontjából is. Oly könnyelműen és megdöbbenéssel mint nálunk, Európa egy országában sem lépnek sztrájkba a munkások. Elég egy incidens, egy vagy két munkás érdekének vagy önértelmeinek megbántása s máris körülhordozzák az izgatók a város kardot s a családost, anyagi gondokkal terhelt munkások ezrei kimondják a munkaszünetetést. Félreteszik a szerszámot, amivel nemcsak a közfogyasztásnak s a munkaadóknak ártnak, hanem első sorban önmaguknak. Mert mint példák is igazolják, mind a közfogyasztás, mind a munkaadók sokkal inkább kibírják a sztrájk következményeit, mint a munkások, akik egy-két — három hétig tartó munkaszünetés ideje alatt teljesen tönkre mennek anyagilag.

Ha nézzük a külföld munkásmozgalmait, látni fogjuk, hogy a lehető legalaposabb meg-

fontolás és a sérelmeknek alapos felszaporodása s annál több alkudozás és tanácskozás után határozzák el magukat valamely szakma munkásai az ultima ratióra. Nálunk egy-kettőre megvan ez az ultima ratio, mintha csak valami jelentéktelen, semmi dolgról lenne szó. Egy mást érik az olyan munkaszünetések, melyeknek semmi, vagy kevés értelmük van a ha olvassuk a sztrájkolók követeléseit, elszörnyűködünk a fölött, hogy ilyen semmi dolgok miatt tudták magukat ezek a vagyontalan, kétkeztű munkájából élő emberek a munkaszünetésre elszánni.

A sztrájkjal is úgy vagyunk, mint az első időben minden intézménnyel, melyet a külföldtől veszünk át. Munkásaink még nem hatoltak bele a munkaszünetés erkölcsi és anyagi lényegébe, nem forrott még ki bennük az a megállapított magasabb nézőpont, amelyről a sztrájkot, okait, következményeit, hatását helyesen elbírálni tudnák. Ugy vannak a munkaszünetéssel, mint a vad emberek az ágyúval, melyet félelmetessége és ereje daczára nem tudnak harcban használni. Eppenséggel nem törődnek azzal, alkalmasak-e vagy rosszak-e a munka-adók anyagi viszonyai, nem törődnek gazdasági helyzettel sem, hanem egy-két izgató, többnyire igazságtalan és hazug tendenciájú beszéd elhangzása után leteszik a szerszámot. Innen van azután az, hogy nálunk a legtöbb munkaszünetés csufos vereséggel végződik, mert igazságtalan és alkalmatlan időben keletkezett volt. Manapság a munkaadók nem állnak tétlenül a munkaszünetéssel szemben s erélyes retorziókkal szemben olyképpen, hogy mindaddig, míg valamely szakma gyárában, vagy műhelyében sztrájk folytán szünetel a munka, egyáltalában nem dolgoztatnak, vagyis ők is sztrájkolnak a munkásokkal szemben. Ezt az eljárást, miután Krimicsau, német gyárvárosban volt rá az első példa, Krimicsaunak nevezik.

Egy külföldi intelligens munkásvezér elszörnyűködni kezd, ha látja, hogy nálunk milyen okokból és milyen körülmények között keletkeznek a munkaszünetések. Az éretlen tömeget gya-

nus egzisztenciák, munkakerülő mesterlegények, zugirások izgatják fel, nem egyszer megtörténik, hogy ezek a tipikus budapesti munkásvezérek egyszerűen megrevolverezik a gyárosokat és mestereket s megvásároltatván magukat, a munkaszünetés kitörését egy-két hónapra elhalasztják.

Mindezen oknál fogva nagy szükségét érezzük egy sztrájk törvénynek, mely szabályozza a munkaadó és munkás helyzetét és kötelességeit az ilyen rendkívüli esetekben és szigorú büntetéssel sújtsa azokat a hivatlanokat, akik munkaszünetésre izgatnak. Nem láttunk még gyárost vagy mestert, akit a munkaszünetés tönkretett volna. De számtalan munkás és családja zülött el, rongyolódott le egy hosszabb munkaszünetés alatt, vagy maradt kenyér nélkül esztendőkre azután. Mindkét félnek imminens érdeke tehát a jó megfelelő sztrájk törvény!

A keletázsiai háború.

Pétervárról érkezett hírek szerint a mandzsuri orosz csapatok győngesége általános megdöbbenést kelt, mert ha nem is kicsinyelték le a japán haderőt, arra mégsem számítottak, hogy ekkora vereségek fogják érni az orosz csapatokat. Pedig az orosz katona valóban elismerésre méltó hősiességgel állja meg a helyét.

A háj oka ezek szerint tehát kizárólag a hadtestek összeállításában keresendő. A természetes dolog az lett volna, hogy a harcra alkalmas helyzetű európai hadtesteket szállították volna mindjárt Mandzsuriába, például a moszkvai gránátos hadtest három európai hadosztályát, azonban a hirtelen támadt politikai bölcsesség azt gondolta, hogy Európában is erősnék kell maradni, holott itt nem fenyegette semmi veszedelem Oroszországot és annyi haderő mindig állott volna rendelkezésre, amennyi egy esetleges balkáni incidensbe való beavatkozáshoz szükséges.

A harcztéri csapatokat tehát az összes európai katonai készületek békeleltetéséből állították össze; a kaukázusi kerületekből századokat, ebből zászlóaljokat, végül pedig mindezekből a 36. szibériai ezredet alakították meg, ami igen sok időt vett igénybe, nem is említve, hogy a csapatok nem voltak teljes harcra alkalmas állapotban és a transzportálásnál a tisztek nem ismerték ki magukat kellőleg. Ehhez járult, hogy a póttartalékosok behívását szintén a keleti területekre szorították, ahol a népesség igen ritka és minthogy már benne voltak a rendelkezésben és megfelelő anyag nem került ki, az idősebbeket, a családost embereket fogdoszták össze, akiket erőszakkal kellett kényszeríteni a bevonulásra.

Az orosz hadvezetőség azonban sohasem számított egy keleti, hanem legfeljebb nyugati háborúra. Ez az oka, hogy a keletázsiai háború teljes készületlenségben találta Oroszországot. A lovasságot szintén nem mozgósították, ellenben egymásután csak kozák csapatokat küldtek és ez szintén megbosszulta magát.

Togo résen van.

London, szept. 23. Tokióból jelentik: Togo admirális Port-Arthur előtt az eddigiek-nél sokkal éberebben figyelő álláspontban van. A blokádi szigorubb, mint eddig. Csaknem minden nap megerősített felderítő szolgálatot végzett. Az orosz hajóhad állapota Port-Arthurban minden javítgatás mellett is reménytelennek tekinthető. Komoly harcra képtelen és a japánok véleménye szerint nem lehet szó a kihajózásról.

Megkerülő mozdulat.

Pétervár, szept. 23. A hivatalos lap haditudósítója táviratozza Mukdenből: Kínai

Ejfélig ittak a gazok, akkorra asszonyostul együtt olyan részegek lettek, hogy dülöngözve járkáltak a szobában. Egyszerre megszólal dagogva az erdősz:

— Ezt a kis leányt el kell tenni láb alól, mert ha kisiklik a körmeink közül, bizonyos, hogy feljelent minket. — A többiek helyeselték és tanácskoznai kezdtek, hogy mit tegyenek. Végre elhatározták, hogy a nyakát vágják el. Ki is sorsolták, hogy melyikük hajtsa végre a gyilkosságot.

A sors az erdőszet jelölte ki, aki még ivott egyet, aztán pedig kiment a konyhába kést keresni.

Hanem hát Anjutka nagyon ravasz volt ezuttal. Nem is gondolná, uram, hogy az az ostoba kis jószág micsoda okos kibuvót talált. Igazán mondom, még olyan embernek is becsületére válnék aki az írást ismeri. Talán Isten küldte neki azt a gondolatot.

A gyermek csöndesen felállt, levette magáról azt a bundát, amivel az asszony letakarta és kicserélte azzal a kabáttal, amelylyel az erdősz kis leánya volt betakarva. Ezt a kabátot magára vette és a részegek között nyugodtan kiment a szobából, akik nem is törődtek vele, mert az erdősz kislányának nézték. Szerencséjére nem volt ott az asszony, éppen pálinkáért járt oda a kocsmában, annak a szemét nem csálhatta volna meg.

Igy kijutott Anjutka a rablók barlangjából és ahogy győnge lábai birták, úgy futott el az éjszakában.

Reggelig bolyongott iránytalanul az erdőben; hajnalban egy tisztáson jó szerencséje összehozta Jegor Danilevicsevel, a törvényszéki irnokkal, a ki horgászni indult arra a patak felé.

A gyermek sietve elmondott neki mindent, ami alaposan elvette az irnok kedvét a horgászástól. Habozás nélkül felkapta az elcsigázott gyermeket karjaiba és sietett vele vissza a faluba.

Az irnok embereket gyűjtött össze s aztán mentek az erdőszlak felé. A rablókat és az asszonyt holtrészegen találták, a konyhó padlóján fetrengve. Az irnok kikutatta mindeniknek a zsebeit és elvette tőlük a rablott pénzt. Aztán felköltötték őket. Az asszony legelőbb a gyermekét kereste. Odafutott a kemenczéhez és feltakarta a bundát. Egyszerre azonban irtózatossan felordított rémületében. A bunda alatt a saját megölt gyermekét találta. A feje egészen le volt vágva. A vén sárkány borzasztóan óbogatni kezdett, a férfiak is morogtak, a fejüket tapogatva. Kegyetlenül zúgott benne a pálinka.

Az irnok összekötötte valamennyit és a törvényszékre vitette őket, a hol a törvény szerint igazságot vettek rajtuk csunya büntükért.

Ott történt az, uram, az erdő mögött, ahol most a nap tányérja látszik. Olyan igaz, mint ahogy engem Gregor Osztapovnak hívnak. Gyűte! Ne aludjatok lovacskáim! Csak szaporán, szaporán, majd ad ez a jó ur egy kis pálinkára, meg zabra való.

forrásból eredő közlések szerint a japánok most vannak azon, hogy megkerüljék a bal-szárnyat.

Szén az orosz hajóknak.

Vigo, szept. 23. A Roadman nevű angol gőzös ideérkezett Newyorkból az orosz hadihajóknak szánt szénrakományjal.

Támadás a Dalni-szoros ellen.

Mukden, szept. 23. (Keletázsiai időszámítás szerint). Tegnap megtámadták a japánok a Dalni-szorosot, amely Mukdentől 75 kilométernyire fekszik. Az ütközet részletéről még nem érkeztek bővebb jelentések. Valószínűleg csak előrsi ütközetről van szó, amint a Liajong csata előtt is történt. Renuonkampf és Grekov tábornokok erőszakos puhatózásai arra a felfedezésre jutottak, hogy a japánok a főszereget északi irányban vezetik. Az egészségügyi csapatokat igen megnagyobbítják, mert legközelebb véres csaták várhatók. A japánok egész állása azt bizonyítja, hogy ezentúl is a hegy-szorosokat fogják megszállva tartani. Egy japán tiszt által írt levél elfogásából kitűnt, hogy a japánok nagyon csodálkoztak az oroszok Liaojangból való visszavonulásán. Kuroki serege nagy veszteségeket szenvedett és szeptember másodikán nem lehetett valami nagy győzelemről beszélni.

Kuroki serege.

Páris, szept. 23. A Mukden körüli helyzetről a következő táviratot kaptuk: Két kozák ezred visszatért az állomásra. Mind a két kozák ezred több japán előrrésszel találkozott, a kik Kuroki délre felvonuló seregéhez tartozik. Kuroki serege most Mukdentől körülbelül 35 kilométerre van. Azt hiszik, hogy legközelebb Hsin-minting japánoktól lesz megszállva. A jelenlegi vizállapotok rendesek.

Orosz vereség.

London, szept. 23. (Saj. tud. táv.) Mukden körül a harcstér csendes, legújabbban csupán az előrs csapatok között történtek kisebb összeütközések, amelyek komolyan számba nem vehetők.

Kuroki előrserei egy nagyobb orosz csapatra bukkantak, a mely felderítő szolgálatra volt kiküldve, azonban a hibás vezető folytán elvesztették a helyes irányt és a japánok kezébe jutottak. Az előrsök között heves küzdelem fejlődött ki, melyben 200 orosz részt evéselt részint megsebesült. Az orosz előrsök bár később segítséget kaptak, kénytelenek voltak, sebesültjeik hátrahagyásával menekülni.

Stössel megsebesült.

Budapest, szept. 23. (Saj. tud. táv.) Csifuból jelentik: Togo admirális Port-Arthur körül a blokadot szorosabbra vonta és Port-Arthurt bombázza. A vár hős vezére Stössel éjjel nappal résen van s mint egy idemenekült kínai beszéli a legutóbbi japán támadás alkalmával egy gránát szilánk lábán megsebesítette. Stössel bár sebe súlyos, maga intézkedik mindenütt s orvosai abbéli tanácsát, hogy néhány napra ágyban maradjon, nem fogadta el.

Amatőr fényképezők kiállítása.

A Fekete Sas 17. számú szoba csoportjában tegnap fejezték be a nagyszámú fényképek elrendezését.

Barna szövettel bevont falakon vannak elhelyezve a képek teljes figyelemmel, a képek világítására, mi nagy jártasságot igényel és sikerülte Simkó és Hanzlián urak érdeme.

Az első teremben három csoportot állítottak fel.

A baloldali fal bal szélén levő területet egészen a *Halász Gyula* képei foglalják el. Egy nagyítás és 51 arc és csoport kép. Megfigyelésre méltó a csoportok izléses elhelyezése és világítása a képeken. (A képek anyaga celloidin, broni ezüst és metalloyp papír.)

A jobb felén *Hanzlián* Eadre remek felvételei, különösen 25 drb táj és hangulat képe tűnik fel.

A tájképek Szilas-pusztá, Desewffy-pusztá, Rév és Csucsá vidékéről valók. A tájképek felfogása művészi e képeken s a kidolgozás erőteljes és tiszta. Remek egy női arc kép nagyítás, kitűnő kiállítás és világítás. (Pigman, platin és zsalatin papír.)

Ezen oldalon és a szemközti falon *Weisz Ernő* 11 arc kép és csoport képe van még elhelyezve. Családi képek és kedves arcu kis gyermek képei szép lágy tónusban tartva. (Celloidin papír.)

Itt van még *Weinstock* Fülöp mozgó lencsével felvett tájképei, majdnem 180 fokos látsszöggel, igen érdekes dolgok.

E teremben vannak szétszótva a dr *Csulyok* Béla képei. 59 darab kép, mindenik lelkiismeretes, szép tiszta munka s az arc képeken amatőrtől teljesen szokatlan gyönyörű retus ritka ügyességre vall. Remek dolgok a matt levelező lapjai, mind felfogás, mind kidolgozás tekintetében. (Pigman, borus ezüst, celloidin, porcellán.)

A belső teremben vannak a *Hajós Miklós* kis piquet nyomású képei. Igen értékes kis dolgok. Különösen a legelésző birkák a víz partján, igen hatásos, nyílt világítású kép.

Mezey Mihály és *Ströhmayer Pál* celloidin és bróm-ezüst képei mindkét teremben el vannak osztva s szinte keresi e két jó amatőr képeit az ember oly jó hatásnak. (Celloidin képek.)

Soltner Oszkár Rigából küldött képei különösen világításuk miatt érdekesek. (Piquen képek.)

Ruzicska Ottó, Csételekről küldött be képeket. Az egyszerű fotografiai nagyításokban szebbet alkotni nem lehet. Négy nagyobb táj képe csodás szép, és csupa hangulat, művészi izlés. (Durván szemcsézett bróm ezüst papír.)

Haranghy György, Debreczenből küldött 6 drb gummi nyomású képet. Egy esti tájképe igen nagy művészi becsű, de minden dolga remek.

Novomesszky Gyula bámulatosan tud bánni a bróm-papírral, egy nyári táj- és két téli képe igazi szalon-dísz, egy felhős naplamenti hangulat képe ugy megfogja a nézőt, hogy alig tud elválni tőle. Egy képe cigány fiut ábrázol. Remek.

A legerősebb azonban *Simkó* József Fiuméből, illetve jelenleg Nagyrádról küldte igazi varázssal teli tengeri tájképeit. Brómerust, pigment és gummi nyomású képei bámulatos művészi hatásnak. Egy borus délután a tengeren, egy vihar, egy hullám hegy, igazi tökéletes művészi munka. Egy naplemente a víz partján csupa élet és hangulat.

A diapositiv képek közt *Csulyok* dr és *Novomesszky* képei mindenkinek fel fognak tűnni. A stereoskóp képek közül *Weinstock* Fülöp 50, nagyjából helyi felvételei igen szép. *Novomesszky* 25 drb stereoskóp diapositivja a legtökéletesebb, amit e téren előállítani lehet.

Tizenhárom kiállító 431 drb képpel szerepel a tárlaton, mely szombat, vasárnap és hétfőn reggel 9—11-ig és délután 3-tól fél 6-ig lesz nyitva 40 fillér belépti-díj mellett. A megnyitás ma lesz és tudjuk, hogy városunk

minden szép iránt lelkesülő közönsége sűrűn fogja látogatni saját élvezetére ezt a kedves kiállítást.

UJDONSAGOK.

Előfizetési felhívás.

Az október elsején következő évnegyed alkalmából bizalommal fordulunk a nagyközönséghez, mindazokhoz, akik elveiniket és irányunkat ösmerik s méltányolják. Nehéz időkben becsülettel álltuk meg helyünket, s hiszszük, hogy a közönség bizalma nem fordul el tőlünk, hanem a legnagyobb mértékben mutatja irántunk ragaszkodását, minél nagyobb szükség van küzdeni a destructiv irány ellen.

Programmunkat ismeri a közönség. Célünk egy minden politikai párttól független kath. irányu lapot adni, mely Nagyvárad és Biharmegye érdekeit védve, e mellett hű tükre legyen a főbb országos, kivált katolikus szempontból érdekes eseményeknek.

Budapesti tudósítónk azonnal es kimerítően értesít minden nagyobb jelentőségű eseményről, országgyűlési tudósításaink nemcsak bővekek és hűek, hanem egy fél nappal megelőzik a budapesti lapokat.

A vidéki és országos eseményekről jól szervezett levelezői karunk értesít a megye minden pontjáról s az ország nagyobb városaiából.

Kérjük t. olvasóinkat, hogy lapunkat pártolni, és ismerőseik körében terjeszteni sziveskedjenek, hogy a keresztény eszmék elterjedjenek a nép minden rétegében.

A TISZANTUL szerkesztősége és kiadóhivatala.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 »

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 »

Tisztelettel kérjük azon előfizetőinket, kik a mult, valamint a jelen évről hátralékban vannak, hogy előfizetési díjaikat mielőbb kiegyenlíteni sziveskedjenek.

* **Waldmann Béla dr** szemorvos hazaérkezett és megkezdte orvosi működését.

* **Főuri esküvő.** Biharmegye egyik előkelő birtokosa: **Stubenberg** József gróf fogja legközelebb esküvőjét tartani, a melyre a következő tudósítást adták ki:

Gróf **Stubenberg** József székelyhidi birtokos a főrendiház örökös tagja, örökös-tartományi pohárnok Stiriában, csász. és kir. kamarás és tartalékos hadnagy, az I. Ferenc császár nevét viselő 1. számú dragonos ezredben tudtja közeli egybekelését méltóságos és tekintetes **Gudenus** Paula bárónővel, **Gudenus** Ernő Ferdinánd birodalmi báró, csász. és kir. kamarárnak és neje szülött **Schönborn** Anna birodalmi grófnő és csillagkeresztes hölgynek ked-

ves leányával. — Az egyházi esketés 1904. évi október hó 5-ik napján a thannhauseni várkapórnában, Stiriában lesz megtartva.

*** Az élelmiszerek mesterséges drágítása ellen.** A mostani nagy drágaság az élelmiszerek beszerzésénél köteleességévé teszi a hatóságnak, hogy az élelmi-cikkek mesterséges megdrágítását minden eszközzel megakadályozza. Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala már intézkedett némileg a legnagyobb baj: az elővásárlás megakadályozására. Ezenkívül Gerő Armin főkapitány egy szabályrendelet-tervezetet készítet, amelyet ma szombaton délután tárgyal egy értekezlet. Ez értekezletre a tanács tagjain kívül a törvényhatósági bizottság néhány tagja hivatalos. A szabályrendelet-tervezet nem küldetett meg a lapoknak, de volt alkalmunk látni s már előre jelezhetjük, hogy annak több szakasza kivihetetlen. Csak újabb nehézségeket támasztana a közönség szükségleteinek beszerzéseire.

*** A megyei virilisek névjegyzéke.** Biharvármegye igazoló választmánya tegnap délelőtt ülést tartott a jövő évi legüzből adót fizetők névjegyzéke tárgyában. Elhatározták, hogy az adóhivatalok által összeírt legtöbb adót fizetők jegyzékét közszemlére tesszik ki.

*** Fél százados jubileum.** A hazfiás zirczi ciszterciata-rend szentgotthárdi társházában szép ünnepet ülnek meg vasárnap e hó 25-én. E napon lesz ugyanis 50 éves évfordulója annak, hogy Loskay Békény, a rend neszora pappá szenteltetett fel a rend kötelékében. Loskay egyike azoknak a papoknak, kik a szabadság harcban fegyverrel kezükben állottak a szabadság védelmére. Több csapatában vett részt, ott volt Budavár ostrománál is. Később mint jeles tankönyvíró tűnt ki. O irta: «A magyar nyelv, irodalom és műveltsége» című művet, mely annak idején nagy feltűnést keltett. A derék pap ünnepeléséhez nemcsak a rend, hanem a környék intelligenciája is hozzájárul.

*** A fatelepek parcellázása.** Eltérő tervvel foglalkoznak a városházán. Az újvárosi fafűzesen a 14. számú fatelepet nem tudja a város értékesíteni. Már többször megtartotta a bérlőre az árlejtést, de bérlő nem akadt. Most más irányba terelték a kérdést. A harmadik vashid kiépítése után a környék forgalma új lendületet vesz s így a mostani fatelep helyét jobban lehet értékesíteni. Utasították a városi főmérnököt, hogy a fatelepeknek más helyre leendő elhelyezésére vonatkozólag készítsen javaslatot, a mostani fatelepeknek házhelyekké való felhasználására készítsen tervezetet. Ha a területet házhelyekké parcellázzák s elárverezik, tekintélyes összeget kap érte a város.

*** Bontják az uszodát.** Az őszi idő bekövetkeztével vége a fürdő szezonnak. A Körözs-utca mellett levő ócska uszoda épületét bontják s ezzel a rozoga ócska rom végleg elkerül a városháza mellől s nem rontja annak hatását. A szerződés szerint ugyanis csak ez évi október 1-ig hagyható meg a dísztelen faalkotmány s ekkor nem csak az alsó rész, hanem a part felső részén levő összes bódék lebontandók. Hiszszük, hogy a hatóság komolyan veszi a törvényhatóság határozatát s nem tűri tovább azt a pocz-fészkét a város legszebb pontján.

*** A kőműves-munkások sztrájkja.** A kőműves-munkások sztrájkja még mindig tart. Az építőmesterek újabbabban állapodtak meg, hogy ha a mai napig nem állanak a sztrájkolók munkába, mindenütt beszüntetik a munkát. A kőműves-munkások nagy része készségesen munkába állana, de fél a többiek terro-

rizmusától. Több munkás panaszkodott, hogy nem tudja mi lesz a családjával télen, ha a kedvező idő dacára tovább is sztrájkolnak. Szívesen állnának munkába s attól sem félnek, hogy bántalmazzák őket a sztrájkolók, de ha nem tartanak ki velük most, később, ha meg lesz a béke, nem bírják kiállani az üldözéstől s elriasztják őket a munkától. Csak ez tartja vissza őket, hogy munkába nem állnak. A rendőri sajtóiroda a következő értesítést adta ki:

A kőműves sztrájk változatlanul tovább tart. Azokon a helyeken, ahol csütörtökön dolgoztak, tegnap is zavartalanul folyt a munka. A Kismagyar-utca végén levő Lendler-féle építkezésnél merült fel csak panasz, ahol a munkásokat Pető János kőművessegéd megfenyegette tegnap délelőtt. Pető ellen a rendőrség az eljárást folyamatba tette. Máté Károly és Varga András kőműves mestereknek még tegnapelőtt tett panaszfeljelentésére a rendőrség iparügyi osztálya megtartotta a tárgyalást tegnapelőtt délután és Borbély Béla, Seres János, Szabó László és Oláh Imre kőművessegédeket a beígazolt fenyegetésért fejecként 100 korona pénzbüntetéssel és 10 napi elzárással büntette. Szilágyi Lajos, Zsiga Lajos ellen emelt ama feljelentést, hogy nevezett, ötlet megtámadta és bántalmazta volna, tegnap visszavonta azzal, hogy feljelentése tevedésen alapult.

A tegnapi nap folyamán az építő iparosok a következő értesítést adták ki:

Értesítés. Mai nappal a kőműves munkásoknak a munka folytatására kitűzött három napi határidő letelvével, társulatunk közgyűlése a munkaszünetet kimondotta. Tekintettel arra, hogy a kőműves segédek az 1902. évi október hó 13-án és 27-én kötött egyezséget, annak 14-ik pontjába ütköző eljárásukkal megszegték: az eddigi fennállott egyezséget reájuk vonatkozólag társulatunk megszüntette. Eme határozat kizárólag a kőművessegédekre vonatkozik és nem érinti az ács, beton, terazzo munnásokat és napszamosokat. Ezzel kapcsolatosan értesítjük a kőművessegédeket, hogy kijelentett munkakönyveiket az ipartestület irodájában vasárnap, folyó hó 25-én délelőtt 10 órától átvehetik. Nagyvárad, 1904. évi szeptember 23. *A nagyváradai építő iparosok társulata,*

*** Halálos szerencsétlenség egy lelenczgyermekkel.** Egy ártatlan kis két éves lelenczgyermek megrendítő szerencsétlenség áldozata lett tegnap éjjel gyámolója s nevelője Aranyi Sándorné gondatlansága és szivtelensége folytán. Aranyi Sándorné, ki a Szőlőtelep-utczán 973 szám alatt levő házában lakik, az állami gyermekmenhelytől gondozásba kapta ki Budai Kornél nevű két éves lelenczgyermekét. Tegnapelőtt este a gyermek magára borított egy teknőt, mely szintúg volt forró vízzel. A kis gyermek gyöngye bőrét nagy mértékben összeégette a forró víz s iszonyu kínokat állott ki a szerencsétlenség megtörténte után. Az asszony szívet azonban nem indította meg az ártatlan gyermek fájdalmas sirása és a nagy hibát, melyet elkövetett azzal, hogy orvost sem hozatott az égési sebek okozta fájdalomtól gyötört gyermekhez. Így a kis ártatlan lelencz borzasztó kínok között tegnap hajnali fél négy óra tájban kiszenvedett. A halálesetet persze be kellett jelenteni s így kitűdött Aranyiné embertelen eljárása. Dr. Mayer László városi orvos jelentése alapján a rendőrség bejelentette az esetet a királyi ügyészségnek, mely vizsgálóbírók küldött ki a helyszínre, a ki a vizsgálaton szintén résztvevő törvényszéki orvos kívánságára a kis lelenczgyermek holttestemének fölbontását rendelte el. A vizsgálat folyik tovább és a köszívű s gondatlan asszony bizonyára elveszi méltó büntetését.

*** Nagyváradra jött meghalni.** Szabó István 20 éves körüli egyén Binar-Diószegről, hol szülei laknak, tegnap bejött Nagyváradra és délután fél négy óra tájban a vASFÜRDŐBE

ment, hol egyik kabinba bezárkózva, jobb halántékába lőtt. A fürdő személyzete az öngyilkos fiatalemberhez dr. Kazay Kálmánt hívta, ki miután a sebet bekötözte, a sérültet a Bihar megyei közpórházba szállította. A sebesült, ki nevét bemondta ugyan, de tettének okát illetőleg minden felvilágosítást megtagadott, valószínűleg életben marad.

*** Hosszu ősz lesz.** A kellemetlen esős idő után pompás őszi idő köszöntött be. A napnak sugarai ugyan nem árasztanak már nagy meleget, de a szép verőfényes idő új életre keltett mindent. A nagy szárazságnak alig látszik a nyoma, pompás hűde zöld minden, mint tavaszkor. A város sétaterain igen sok vadgesztenye fa nemcsak új leveleket hajtott, hanem szép virágot is fakasztott. A régi gazdák, a hűvös idő dacára hosszú őszet jósolnak.

*** Amerikai burgonya behozatala.** Kikötés van rá, hogy az idén nagymennyiségű burgonyát fognak Amerikából Magyarországra számára a fiomei kikötőbe szállítani. Több ottani nagyobb terménykereskedő már meg is kötötte az üzletet a szállításra és pedig oly olcsó ár mellett, hogy az amerikai burgonya kilóját 8 fillérrel lehet majd Fiumében vásárolni, míg Nagyváradon a burgonya kilójáért most 16—10 fillért is kérnek. Egy most érkezett amerikai újságban pedig azt olvassuk, hogy a budapesti amerikai konzultól e hó 1-én a következő kábeltávirat érkezett az amerikai kereskedelmi miniszteriumba: «Opening for large ping potatoes.» A mi magyarul azt jelenti, hogy alkalom nyílt a nagy rózsaszín burgonyákat exportálni Amerikából Magyarországra. Ennyire jutott Kanaán földje, hogy Amerikából behozott krumplit fogunk fogyasztani.

*** Bitangóságban talált sertés.** Bitangóságban találtak vagy 8 nappal ezelőt egy félév körüli szőke sertést. Ha tulajdonosa 26-ig át nem veszi a tolonczházban, el fogják árverelni a bitang jószágot.

*** Kifosztott lakás.** Gara József Kálvária-utca 58. szám alatt levő lakásán az elmúlt éjszaka az ablakon át ismeretlen tettes bemászott és az összes ágyneműket elémelte. Megjegyzendő, hogy Garák Dornán vannak távol s lakásukat bezárták ugyan, de minden felügyelet nélkül hagyták. A nyomozás folyamatban van.

*** Találtak egy kapukulcsot és egy kóteléken 13 kis kulcsot s egy nagyobb kulcsot.** Igazolt tulajdonosai az említett tárgyakat átvehetik Mendelényi Béla rendőrségi fogalmazónál.

Az ujonnan átalakított

és megnagyobbított áruházamban a következő cikkek kizárólag jó minőségben megérkeztek és azokat a legolcsóbb árak mellett bocsájtom a mélyen tisztelt közönség rendelkezésére.

Férfi-, női- és gyermek-CZÍPOK.

Férfi és női KALAPOK.

Férfi és női FEHÉRNEMŰEK.

Mindenemű HARISNYÁK.

KALUCSNIK, gummi-kabátok

és az összes férfi divat-

cikkek.

Kiváló tisztelettel

REICHARD-áruhza.

Fő-utca.

x **Ritka kedvező alkalom** kínálkozik most tisztelt olvasóinknak, kézműáru szükségleteit beszerezni. A helybeli közkeveltségnek s általánosan szolidaritásáról s jó és finom áruiról elismert **Wallerstein Fülöp és fiai** cég más vállalat miatt hatóságilag engedélyezett végeladást csinál, s az egész raktár készletét, gyári áron alól kiárusítja. Saját érdekében felhívjuk ez uton is t. olvasóink figyelmét erre a ritka kedvező alkalomra.

x **Van szerencsém a n. é.** közönség szíves tudomására hozni, hogy a körösparti vendéglőmben, melyet a mai kor igényeinek teljesen megfelelőleg rendeztem be. Jó ételekről és kitűnő italokról gondoskodva van. Minden este elsőrendű cigány zene, friss csapolású Dréher sör, zóna reggelik, hideg és meleg ételek minden időben pontos kiszolgálás és olcsó árak mellett kaphatók. Nyári és téli kényelmes fedett helyiségeim módot nyújtanak a legkényesebb igényeket kielégítenem. Midőn ezt a n. é. közönségnek b. tudomására hozom azon szerény óhajomnak adok kifejezést, hogy úgy mint a jelenben, a jövőben is minél számosabb b. látogatósaikkal engem továbbra is megtisztelni szíveskedjenek. Kiváló tisztelettel! **Szabó Gyula**, vendéglős. Abonensek felvételnek.

x **Örömhír tüdőbajosoknak.** Sok fáradság után a vegyi iparnak sikerült oly gyógyhatású szert találni, melyet méltán nevezhetünk a tüdőbajok gyógyszerének. A **»Sirolin«** kellemes szaga és ízű szirup, mely teljes ártalmatlansága mellett kiváló gyógyhatással bír. A szernek már rövid használata után szűnik a köhögés, kevesedik a köpet, mulik az éjjeli izzadás és mellfájás, javul az étvágy és a testsúly gyarapodása észlelhető. 860

x **A Serényi M. Szt. László téri végeladásra** a t. Közönség figyelmét, ezután is felhívjuk, miután ott a raktáron levő árukat, rendkívül olcsón árusítják.

IRODALOM.

Katholikus Pedagogia. Hosszú idő óta sajnálattal nélkülözötte közönségünk ezt a kiváló, minden tekintetben hézagpótló folyóiratot, míg végre most ismét s bejelenti az eddigi szünetelés szomorú okát: a szerkesztő betegségét. A mily részvétet keltett annak idején **Gyürky Ödön** betegsége, mely a kitűnő író kezéből hosszabb időre kivette a tollat, épp oly igaz örömmel látjuk felépülését abból a friss szellemi erőből, mely lapja újonnan megjelent első füzetjéből felénk sugárzik. Adja Isten, hogy ne keljen többé kényszerpihenőket tartani annak a tollnak, melyre kath. pedagógusainknak s egész kath. közéletünknek még oly szüksége van. — A most megjelent szám 1. és 2. füzete a VII. kötetnek s kiváló tartalma a következő:

Üdvöt az olvasónak. (Irta: Dr Gyürky Ödön.) — Középkoraink és a nemzeti oktatás. (Irta: Ajtay József dr.) — Az internátusok fontossága magyarosítás szempontjából a nemzeti vidékeken. (Irta: Dr Schweighoffer János k. r. tanár.) — A hit jogosultsága a tudományok körében. (Irta: Dr Vajó József prémontrei kanonok.) — Fináczy könyve. (A magyarországi közoktatás története Mária Terézia korában. Irta: Vetési József dr.) — Vegyesek. (Perzsia műveltsége. — Pap és nem pap tanárok. — Angol tudós nők. — Francia tanárok és tanárnők. — Laikus középkorok. — Pap tanárok német középkorokban.) — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII. ker., Rökk-Szilárd-utca 8. szám, III. em. 12.

EGYESÜLETEK.

A nőegylet választmányi ülése. A »Biharmegyei és Nagyváradi Nőegylet« választmányi tagjait és vendégeit van szerencsém a f. évi szeptember hó 26-ik napján d. u. 4 órakor az árvaházban tartandó választmányi ülésre meghívni. Nagyváradi, 1904 évi szeptember hó 22. napján. özv. báró Gerliczy Félixné elnök.

Igazságszolgáltatás.

A vasutasok bűnpöre. A nagyváradi vasutasok sem kerülhették el, hogy perbe ne fogják őket a vasuti sztrájk miatt. Hivatali hatalommal való visszaéléssel vádolta a kir. ügyészség, de a tegnapi vádtanácsi ülésen a törvényszék vádtanácsa felmentette őket, szóval a vasuti tisztviselők nem közhivatalnokok s így nem eshetnek a Btk. 461 §-ának tekintete alá.

TAVIRATOK.

Megcáfolt lemondás.

Budapest, szept. 23. (Saj. tud. táv.) Jelentik Budapestről, hogy az a hir, mintha Gromon Dezső honv. miniszteri államtitkár legközelebb megválna állásától, teljesen alaptalan és légből kapott.

Köburg Lujza kártérítése.

Budapest, szept. 23. (Saj. tud. táv.) Párisból jelentik, hogy Lujza hercegnő, a férje által felajánlott egyezséget elfogadni nem hajlandó. Bár Köburg herceg jogtanácsosa mindent elkövet, hogy a felajánlott egyezséget elfogadtathassa s már eddig olyan engedményekkel állott elő, melyek Lujza hercegnőre nézve nagyon kedvezőknek látszanak. Lujza hercegnő azonban kijelentette, hogy ha elfogadható ajánlatot férje részéről nem kap, az ellen a törvény rendes útján fog kártérítéssel fellépni. Mattasich az egyezségbe egyáltalán bele nem folyik s kijelentette, hogy ez irányban semmiféle lépéseket nem tehet.

Meggyilkolt kereskedő.

Budapest, szept. 23. (Saját tud. táv.) Grósz Manó nyitrai kereskedő meggyilkoltatása még mindig izgatottságban tartja a várost. Nem tudják, vajjon öngyilkosság vagy rablógyilkosság esete forog fenn. A rendőrség a lakását átkutatta és 212 drb váltót és kötelezvényt talált és így valószínű, hogy bosszúból követte el valamelyik haragosa Grósznak a gyilkosságot.

Gyilkos örült.

Budapest, szept. 23. (Saját tud. táv.) Ma este 6 órakor a Dob-utczában, egy ember a 17. sz. házba befutott és ott elkezdett lövöldözni. A lakók a veszedelmes embert ártalmatlanná akarták tenni, azonban az két feléje közeledő embert agyonlőtt, majd önmagát is szíven lötte. Az illető kilétét megállapítani nem tudták, valószínűleg elmezavarban követte el a gyilkolást és öngyilkosságot.

Véres zavargás.

Budapest, szept. 23. (Saj. tud. táv.) Diakovárról jelentik, hogy a szomszédos Zvorba községben véres verekedés volt, melyre a magyar gyűlölet szolgált alapul, ugyanis a község kisebb számban lévő lakosai magyar iskolát óhajtottak felállítani, mely a horvát előjáráságnak egyáltalán nem tetszett.

Emiatt a magyarok és horvátok közt szóváltás támadt, majd pedig verekedés, melynél többen revolvert is használtak. Az esetről a magyarok értesítették a csendőrséget, a mely azonban későn érkezett meg, mivel akkorára 2 embert agyonlőttek a horvátok, közülök pedig többen súlyosan megsebesültek.

A marseillei sztrájk.

Marseille, szeptember 23. A hajóberak-tározó cégek is hajlandók elvből alávetni magukat a választott bírósági ítéletnek. A szándokok munkásai olyan feltételeket szabnak melyek a vállalkozóknak elfogadhatatlannak tetszenek. A tárgyalások folynak.

Nemzetközi jogi kongresszus.

Edinburg, szeptember 23. Tegnap kezdődött az összes államok jogászaiból alakult nemzetközi jogi kongresszus. Tagokul megválasztották Gram-ot (Norvégia), dr Urmann-t (München). Levelező-tagokul dr Kaufmann tanárt (Berlin) és dr Mandelstamm André tanárt (Pétervár.) Reay lord elnök hangsúlyozta, hogy szükséges lesz nemzetközi tanácskozmányt egybe-hívni a hadicsempészet kérdésének megvitatására.

Visszajött osztrák kivándorlók.

Trieszt, szept. 23. Az osztrák amerikai egyesült hajózási társulat és Cusolic testvérek Frida nevű gőzöse, mely a múlt hó 30-án indult el New-Yorkból, 30 dalmáciai és horvát kivándorlót hozott vissza, kiknek Amerikában nem engedték meg a pariraszállást. Ezenkívül a Frida gőzös Nápolyban még tíz görögországi kivándorlót vett fel a Giulia gőzösről, kiket ugyancsak nem hagytak kiszállani New-Yorkban.

Balkáni zavarok.

Konstantinápoly, szept. 23. Kumanovában agyonlőtték Aze volt bolgár és utóbb a szerb párthoz tartozó tanítót, kit most akartak kinevezni rendőrhivatalnokká. Megöletését, valamint a jelzett többi dokosinjai gyilkosságát a bolgár bizottság rovására írják. Az utolsó időben elkövetett gyilkosságok és fenyegetések azt bizonyítják, hogy az akciók előkészítő tüző elemek, a bandák alakítására elégtelen lévén az ember és anyag, egyes gyilkosságokkal és kegyetlenkedéssel akarnak félelmet keltetni. A tetteseket és társaikat ritkán lehet kikutatni. Az üldözések és kutatások közben a békés bolgár lakosság szenved.

Megint merénylet.

Pétervár, szept. 23. Az orosz távirati ügynökség jelenti Odaszából 21-éről: Ma a rendőrkapitány ellen a utcán merényletet követtek el. Egy ismeretlen a városkapitányra ráolt revolveréről, de a lövés nem talált. A megtámadott maga fogta el a merénylőt és lefégyverezte. A merénylőnél, ki vallani nem akart egy tört is találtak.

REGÉNYCSARNOK.

Makár álma.

Irtá: W. Korolenko.

Makár, a szegény Makár álmodta ezt, ugyanaz a Makár, aki kénytelen volt olyan nagyon messze, komor, távoli vidékekre menni, hogy az állatait legeltesse, — Makár, kinek semmiben sem volt szerencséje, kinek mint a közmondás tartja: »minden fenyőtoboz a fejére hullott». (Az orosz közmondás Makárnak nevezi mindazokat, kiknek nincsen szerencséjük.) Tcsalgnának hívják a helyet, ahol született. Kis, félreeső falu ez, egészen elrejtve a taigában, a Jakutcei kormányzóság őserdeinek egyikében. Makár ősei hosszú, elkésereedett harczot vívtak a taigával, amíg sikerült nekik egy darabot fagyos földéből meghódítani; nyomorúságos hódítás volt ez, melyet a sűrű bozót áthatlan, ellenséges falként továbbra is bebörtölt. De azért nem vesztették el bátorságukat. Sövények, széna és lúza kazlak emelkedtek a keskeny tisztáson; alacsony füstös jurták (a sibiriai őslakók kunyhói, melyekben ablak nincsen, csak egy lyuk a padmalyon, hogy a füst kimehessen) nőttek ki némi távolságban egymástól a földből; s végre a falu közepén, kis dombra építve, diadalmas zászlóként, torony is nyult a magasba s Tcsalgnából nagy szloboda (falu) lett.

De mialatt Makár ősei a taiga ellen harczoltak, azt tüzzel-vassal, pusztították ők maguk jelentékenyen elvadultak. Összeházasodtak jakut nőkkel és elsajátították új rokonaiknak nyelvét, szokásait. A nagy orosz faj jellemzetes vonásai elmosódtak bennük, eltűntek.

Bármint volt is, Makár nem felejtette el eredetét, sem azt, hogy ennek az országnak fia. Tcsalgnában született, ott élt, ott remélt meghalni. Nagyon büszke volt nemzetiségére és a benszülötteket koronkint »piszkos jakutok»-nak nevezte, bár legkevésbé sem különbözött sem erkölcsben, sem életmódban ama jakutoktól. Keveset és rosszul tudott oroszul. Állatbőr-ből volt a ruhája, torbasz volt a lábbelije; mindennapi tápláléka rosszul sült kenyér és tea, csak ünnepnapokon és rendkívüli alkalmakkor evett olvasztott vaját, annyit, amennyi éppen akadt az asztalán. Nagyon ügyesen űlte meg a bikákat. Betegség esetén a samanhoz (a sibiriai pogányok papja és egyszersmind orvosa is) fordult, kinek gyógymódja abból állott, hogy fogcsikorgatva, őrléssel mozdulatokkal rontott a betegre abban a hisztisben, hogy a testben levő beteg anyagra ráijeszt és azt megfutamodásra kényszeríti.

Makár rabszolgaként dolgozott, nyomoru-

ságosan élt, éhezett, fázott, Vajon nyomorúságos kenyér és tea gondján kívül volt-e egyéb gondolat is az agyában? Volt.

Ha leírta magát, sirt. »Istenem! Istenem! — kiáltozta ilyenkor — minő kutya életünk is van nekünk! Néha arról is beszélt, hogy itt hagy mindent és elmegy »a hegyre.« Ott nem fog dolgozni, sem vetni sem fát kivágni, vonszolni, még a kézimalmommal sem fog búzát őrlöni, ott csak a lelkiüdvösségnek a megmentése lesz a foglalatossága. Minő hegy volt az? Merre volt? Azt ő maga sem tudta jól, csak azt tudta, hogy ez a hegy létezik valóban valahol nagyon messze, olyan messze, hogy még a Toyon-Ispravnik (toyon ur, parancsoló, iszpravnik kerületi rendőrőrnök) maga sem tudná azt fölfedezni. . . . Hogy ottan adót fizetnie nem kell, az természetesen magától értetődött.

Ha azonban nem volt részeg, nem gondolt a hegyre. Talán akkor beismerte, minő kevés szerencséje van neki ahoz, hogy ilyen csodálatos hegyet fölfedezzen. Részegségében merészebb lett; megengedte ugyan, hogy a valódi hegy helyett egy másikra akadhat. »Ezen esetben — mondá — el vagyok veszve.« De ez nem gátolta őt abban hogy tovább szöjje álmait a hegyről és ha ezzel beérte és nem ment csakugyan a csodás hegy fölkeresésére, annak egyetlen oka az volt, hogy hiányzott hozzá a fizikai ereje. A tatár gyarmatosok nagyon rossz pálinkát adtak el neki dohányleveleket főztek abba, hogy izz és erőt kölcsönözzenek az itálnak, mely azonban hamar leverte lábáról az embert, beteggé, erőtlenné tette.

II.

Karácsony előestéje volt és Makár tudta, hogy másnap nagy ünnep lesz. Ez a körülmény vágyat ábraszott benne egy nagyot inni. Szomorú volt azonban, mert egy kopekje sem volt és a buzája is fogytán volt. Makár már nagyon sokkal tartozott a tatároknak és a helység kereskedőinek. Másnap pedig mégis ünnep lesz Nem dolgozhat! Mi lesz vele, ha nem ejti a módját, hogy magát leihassa? Ez a gondolat szerencsétlenné tette. Istenem minő nyomorult egy élete van! Hogyan! Még ezen a szent napon, a tél nagy ünnepeén sem ihatik meg egy palaczk rodját (pálinka)!

Fényes eszméje támadt. Fölkelt és magára öltötte rongyos szonáját (bunda). A felesége erőteljes, izmos asszony, aki éppen olyan feltűnően erős, mint csunya volt és az urának kezdetleges gondolatait kívülről tudta, most is kitalálta szándékát.

(Folyt. köv.)

Határidők.

Budapest, szept. 23.

Buza áprilisra	10.92
Buza október	10.69

Tengeri	7.56
Rozs okt.	8.28
Zab ápr.	7.36
Kávé aug.	—

Államváltás árfolyamok

Budapesti áru- és értéktőzsdén 1904. szept. 23-án.

Oszták hitel	685.50
Magyar hitel	749.50
Allmvasut	694.—
Rimamurányi	488.—
Magyar jelzálog	585.25
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Értéktőzsde.

Budapest, szept. 23.

Magyar aranyjárdék 4%	118.90
Magyar koronajárdék	97.80
Magyar vasuti kölcson aranyban 4%	88.75
Magyar vasuti kölcson ezüstben	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	97.50
Italméresi jog megváltá i kötvény	98.50
Horváth szlavon földtehermentési kötvény	2.06
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcson	161.50
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcson	99.25
Oszták járdék papirban	1.00
Oszták járdék papirban	1.19
Oszták járdék aranyban	99.
Oszták korona járdék	15.4
Oszták államsorsjegyek	16.15
Oszták magyarban részvény	769.
Magyar hitelbankrészvény	6.5775
Oszták hitelintézet részvény	6.4725
Párisi vista	19.02
29 frankos arany (Napoleon'dor)	117.40
Németbirodalmi márka	23.960
Londoni vista	950.5
20 márkás arany	23.46

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Magyar műbutorgyár

részvénytársaság.

Gyártelep: BÉK ÉS CSABÁN. Gyári-

raktár: NAGYVÁRADON,

Szent László-tér, a holdas templom mellett.

Képviseli: PORJESZ ÁRMIN.

Saját készítésű elegáns asztalos és kárpitos

BUTOROK

modern stílusban, gazdag választékban, gyári árban.

Szolid, szabott árak!

KECSKEMÉTY ISTVÁN

ÉTTERME és SÖRCSARNOKA Nagyváradon, Lukács György-(Kőfaragó)-utca sarkán.

Kitünő teke-pálya!

Van szerencsém a n. é. közönség és igen tisztelt vendégeim bocs tudomására hozni, hogy teljesen újonnan átalakított és jól gondozott minden kívánalmat kielégítő

teke-pályámat már megnyitottam

s azt a szórakozni vágyó közönség szíves rendelkezésére bocsátottam.

Továbbá ajánlom magyaros konyhám, tisztán kezelt boraim jutányos ár és pontos kiszolgálás mellett.

A n. é. közönség szíves pártfogását kérve, vagyok

teljes tisztelettel

KECSKEMÉTY ISTVÁN, vendéglős

743

Egyben van szerencsém igen tisztelt vendégeim és jóakaróim szíves tudomására hozni, hogy

éttermemet megnagyobbítottam, úgy, hogy tisztelt vendégeim kényelmét megszerzem. Most alkalmam van minden társas összejövetelekhez tágas, szép termet rendelkezésre bocsátani.

Előzékeny kiszolgálás!

Jutányos árak!

Társas ebédek, vacsorák vagy lakomák étlap szerint vagy megállapított árak mellett elfogadtatnak. — ABONENSEK részére mérsékelt árszámítás.

Egyben van szerencsém a vidéki utazó közönség szíves figyelmébe ajánlani újonnan berendezett VENDEGSZOBÁIMAT, melyek tisztántartására különös gondot fordítok, valamint SZÁLLÓHELY is jutányos ár mellett szíves rendelkezésre áll.

Számos látogatást kérve

tisztelettel

KECSKEMÉTY ISTVÁN

vendéglős.

Még csak egy pár napig.

Hatóságilag engedélyezett

VÉGELADÁS!

Az üzlethelyiség átadása folytán

már csak szeptember hóban. A még raktáron levő árukat minden elfogadható árban árusítom.

SERÉNYI M. Szt.-László-tér, Sas-szálloda kapuja mellett.

Még csak egy pár napig.

A „Nagyváradai Hitelbank“

részvénytársaság

(Kossuth Lajos-utca 10. sz.)

házak és földbirtokokra 10—50 évi időtartamra a legolcsóbb kamatláb

és a legelőnyösebb feltételek mellett

**törlesztéses
jelzálogkölsönöket
nyújt,**

melyeket a legrövidebb idő alatt folyósít. Kölsönkérő részről hiteles telekkönyvi kivonat, kataszteri birtokiv és esetleg községi becsü-bizonyítvány mutatandó be. Drágább

kamatozásu kölcsönöket bélyeg- és illetékmentesen convertál. Elfogad betéteket könyvecskékre és folyó számlára:

6 hóig elhelyezett összeg után **5%-os** kamatot fizet.

Előnyös feltételek mellett leszámítol váltókat.

Értékpapírok, ékszerek és terményekre előleget ad.

79

Az igazgatóság.

Hatóságilag **engedélyezett**

VÉGELADÁS!

Más vállalat miatt helybeli **kézmű-, divatáru- és confectionó-**
(kész női- és gyermek-felöltők) üzletünket feloszlattuk s az árukat készpénz fizetés mellett gyári áron alul kiárusítjuk.

Tisztelettel

WALLERSTEIN FÜLÖP FIAI

Bémer-tér, színházzal szemben.

Berendezés eladó.

Üzlethelyiség kiadó.